

КРИТЕРІЇ ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ ВИМОГ ДО ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Діяльність адвоката апріорі пов'язана з високими етичними вимогами. Правила адвокатської етики (далі – ПАЕ) закріплюють, що адвокати при будь-яких обставинах повинні зберігати честь та гідність [1]. Звісно ж, що будь-яка людина має намагатися дотримуватися цього правила. Однак адвокат в силу свого статусу зобов'язаний дотримуватися певних правил поведінки, не допускаючи найменшого приводу для критики. Справедливо зазначає І.В. Ревіна, що для надання кваліфікованої юридичної допомоги важливе значення мають не тільки професійні знання і навички, а й ті моральні якості, які визначають моральне обличчя адвоката і, відповідно, складають основу його професійної діяльності [4]. За порушення ПАЕ передбачений ряд стягнень, в тому числі позбавлення адвокатського статусу. Не випадково формулювання «поведінку адвоката зменшило честь і гідність професії» є найпоширенішою у разі припинення його статусу.

Крім ПАЕ адвокат зобов'язаний знати і дотримуватися національного законодавство і, що важливо, звичаїв і традицій тієї місцевості, де він проживає і здійснює свою діяльність.

Розширення можливостей комунікації адвокатів з урахуванням використання мережі Інтернет (включаючи соціальні мережі, блоги) безумовно має позитивно впливати на кількість осіб, здатних отримати кваліфіковану юридичну допомогу, – вже нікого не здивувати консультаціями адвокатів з використанням програми «Telegram». Багато з користувачів зареєстровані в соціальних мережах (Facebook – найбільш відвідуваний ресурс мережі Інтернет).

Варто зазначити, що питанням дотримання етичних норм адвокатами в мережі Інтернет суспільство та приватні організації зацікавилися ще кілька років тому. Були проведені обговорення даної теми, в ході яких думки адвокатів розділилися. В першу чергу, піднімалося питання про етичні обмеження для адвокатів в соціальних мережах. Зокрема, на мою думку, адвокату неприпустимо висловлюватися в Інтернеті про заклики до війни, підтримки страти і т.д. Але протилежну позицію зайняв Г.М. Резнік, який проти встановлення будь-яких обмежень на свободу думки для адвокатів [5].

Потрібно зауважити той факт, що адвокатська спільнота всерйоз займається питанням поведінки своїх членів в соціальних мережах і блогосфері, обумовлене це не метою по врегулюванню кожного кроку адвоката, а скоріше попередження порушень високих етичних вимог, що

супроводжують цю професію. Безумовно, закликати до повної відмови від використання соціальних мереж безглуздо і неправильно. Комунікативні можливості повинні сприяти професійному росту адвоката. Нерідко інформація про проведення різних конференцій, семінарів, круглих столів публікується виключно в соціальній мережі. Слід зазначити, що прокурорам не рекомендується користуватися соціальними мережами і блогами, а також не використовувати своє справжнє ім'я і прізвище.

Мережева активність є однією з граней усього життя людини, тому при її здійсненні необхідно дотримуватися тих же норм професійної і етичної поведінки. Як же вибудовувати адвокату свою поведінку, щоб в своїх діях не знищити честь і гідність професії? Хотілося б звернути увагу на Міжнародні принципи поведінки фахівців в області права в соціальних мережах. Всього виділено шість основних: незалежність, чесність, відповідальність, конфіденційність, збереження довіри громадськості, певна лінія поведінки. Також в цьому документі юристам рекомендується контролювати свою поведінку в мережі і поза нею однаковим чином. Необхідно виявляти стриманість для того, щоб поведінка в мережі відповідала тим же стандартам, що і поведінка «офлайн» з метою підтримки репутації, ознаками якої є такі характеристики, за допомогою яких юрист заслуговує на довіру, як незалежність і чесність. Звісно ж, що саме так адвокатам необхідно вибудовувати свою присутність в соціальних мережах і блогосфері. Існуючий принцип «не нашкодити» довірителю доцільно поширити і на повсякденне життя, включивши в нього «не нашкодити професійному статусу». Високі етичні стандарти адвокатської професії припускають, що до адвоката прикута підвищена увага громадськості.

Звісно ж, що на поведінку адвоката в мережі Інтернет повністю поширюється положення ст. 6-13 ПАЕ, а в разі розміщення інформації про себе – ст. 52, що передбачає заборону (в тому числі на соціальних сторінках, блогах) на оціночні характеристики адвоката, відгуки інших осіб про роботу адвоката, порівняння з іншими адвокатами і їх критику, а також заяви, натяки, двозначності, які можуть ввести в оману потенційних довірителів або викликати у них безпідставні надії [1].

Окремо слід сказати про особисті сторінки адвоката в соціальних мережах. Чи етично публікувати свої фотографії в нижній білизні для адвоката, а також «додавати в друзі» осіб зі свідомо сумнівною репутацією? Як слід розцінювати вступ адвоката в групи в соціальних мережах, що пропагують вживання наркотичних засобів, або закликають до військових дій? Чи етично «дружити» в мережі з суддею або прокурором, які беруть участь в процесі у справі? Очевидно, що адвокат повинен залишатися адвокатом і після закінчення робочого дня, і під час відпустки, тобто в будь-який момент. Тому сумнівні дії в соціальних мережах, безумовно, є неприйнятними для адвоката. Слід зазначити, що критерій допустимості

і неприпустимості вчинків в мережі Інтернет лежить в прямій площині не тільки з суб'єктивізмом оцінки дії адвоката.

При спілкуванні в соціальних мережах адвокату слід неухильно дотримуватись принципів презумпції невинності і професійної компетентності. Звісно ж, що він повинен утримуватися від коментування обставин кримінальної справи; дотримуватися розумної стриманості при обговоренні і роз'ясненні правових норм, особливостей судочинства, дій його учасників; з особливою обережністю ставитися до підписання колективних листів і звернень.

Розумну обережність в соціальних мережах адвокатам слід проявляти ще і в силу зростаючих ризиків переслідування (включаючи кримінальну) у зв'язку з поширенням тієї чи іншої інформації, в тому числі і в Інтернеті. При цьому така поведінка адвокатів може переслідувати певну мету, наприклад, протидіяти розслідування злочинів щодо своїх довірительів [3].

Малишкін П.В. вказує наступні форми можливої протидії з боку адвокатів: 1) схилення осіб, що є джерелами доказової інформації, до дачі «потрібних» свідчень шляхом умовлянь, спроб застосування з потерпілим, використання особистісних якостей особи, на якого здійснюється вплив; 2) порушення сумнівів в істинності показань учасників процесу шляхом нагадування про можливе притягнення до кримінальної відповідальності, психологічним впливом на емоційно-вольову сферу особи, що дає свідчення; 3) встановлення побутових «контактів» з особою, яка проводить розслідування [2]. Це далеко не повний перелік можливої протидії розслідуванню злочинів з боку адвоката. При цьому йому ніщо не заважає, використовуючи вигаданий профіль (фейк), відправляти в соціальних мережах повідомлення з погрозами особам, які проводять дізнання або слідство, а також намагатися чинити тиск на свідків. Безумовно, що такі форми поведінки в мережі Інтернет несумісні з високим статусом адвоката. При цьому слід зазначити, що окремого органу адвокатури, який займається моніторингом дій адвокатів в соціальних мережах, блогах не передбачено.

Крім того, може скластися ситуація, коли ресурси мережі Інтернет є інструментом для усунення неугодних адвокатів. Наприклад, створення сторінки в соціальних мережах і публікація від його імені відомостей, що ганьблять честь і гідність адвоката. В результаті у захисника, який нічого не підозрює про існування даного профілю, як мінімум зіпсована репутація серед довірительів. Також поширеним є злом персональних сторінок адвоката в мережі Інтернет, а також його профілю в соціальних мережах з використанням спеціальних програм.

Отже, соціальні медіа створюють іншу реальність: розмиваються межі особистого та професійного життя, виробляються альтернативні критерії успіху і професіоналізму, з'являються додаткові можливості звернення до громадськості та отримання інформації, зростають ризики – особисті,

репутаційні та професійні. Адвокату доцільно використовувати можливості Інтернету і високих технологій для розвитку своїх професійних навичок, зниження витрат в процесі надання кваліфікованої юридичної допомоги, а також пошуку клієнтів. Технології розвиваються стрімко і будь-якій сучасній людині необхідно брати участь в цих процесах.

Список використаної літератури:

1. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unba.org.ua/assets/uploads/3ae9a115a40b9a5bc04f_file.pdf.
2. Малишкін П.В. Поняття і сутність протидії розслідуванню злочинів з боку адвоката-захисника. Світ науки і освіти. 2015. № 4. С. 14.
3. Малишкін П.В. Протидія розслідуванню злочинів: законні і незаконні протидії. Сучасна криміналістика: проблеми, тенденції, перспективи. Ред.-упоряд. : М. А. Лушечкіна. М.: МАКС Пресс, 2015. С. 388-392.
4. Ревіна І.В. Моральне зміст адвокатської діяльності в кримінальному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук. М., 2006. 220 с.
5. Генри Резник: «Главное – свобода, остальное все прилепится» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.svoboda.org/a/27715466.html>.

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Курганський Олександр Валерійович**